

บทที่ ๖

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumarนี้ศึกษาจากเอกสารต้นฉบับโบราณที่จารด้วยอักษรธรรมอีสาน ฉบับวัดบ้านท่าตูม บ้านท่าตูม ตำบลท่าตูม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ปัจจุบันเก็บรักษาที่สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีความมุ่งหมายดังนี้

๑. ปರಿวรรตวรรณกรรมเรื่องสุวรรณจักรกumarจากอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทยราชการ

๒. ศึกษาภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา ได้แก่

๒.๑ การใช้คำ

๒.๒ การใช้ภาษาในการประพันธ์

๒.๒ การใช้โวหาร

๓. ศึกษาภูมิปัญญาด้านคำสอน ได้แก่

๓.๑ ด้านครอบครัว

๓.๒ ด้านการประกอบอาชีพ

๓.๓ ด้านศาสนาและความเชื่อ

๓.๔ ด้านค่านิยม

๓.๕ ด้านการปกครอง

สรุปผล

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า วรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar เป็นวรรณกรรมทางพุทธศาสนาไม่ปรากฏนามผู้แต่ง แต่ปรากฏนามผู้ตัดลอก ได้แก่ ครูปลาด ขนน สามเณรพุด และพระพาวัดบ้านห้วย ซึ่งเป็นบรรพชิตทั้งหมด ตัดลอกเมื่อรัตนโกสินทร์ศักราช ๑๒๔ หรือตรงกับพุทธศักราช ๒๔๔๕ มีจุดมุ่งหมายของการแต่ง ๒ ประการ คือ เพื่อเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนา และเพื่อมุ่งสอนคุณธรรมจริยธรรมทางพุทธศาสนา แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้วจำนวนเทศน์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

๑. ปรีวรรตวรรณกรรมเรื่องสุวรรณจักรกumarจากอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทย ราชการ

วรรณกรรมอีสานเรื่อง สุวรรณจักรกumar จารด้วยอักษรธรรมอีสาน ผู้วิจัยได้
ปรีวรรตตามแนวคิดการปรีวรรตของ ประเสริฐ ณ นคร (๒๕๔๕ : ๔๕-๕๒) โดยใช้
หลักการเขียนคำที่คนไทยปัจจุบันส่วนใหญ่เข้าใจหากถ้อยคำใดไม่ปรากฏในภาษาไทย
ราชการก็จะปรีวรรตตามเสียงอ่าน โดยมีจุดมุ่งหมายของการปรีวรรต ๒ ประการ คือ

๑.๑ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจในการปรีวรรตวรรณกรรมอีสานจาก
อักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทยราชการ ได้เรียนรู้ถึงพื้นฐานและลักษณะการปรีวรรตอักษร
ธรรมอีสาน ให้แพร่หลายต่อไป

๑.๒ เพื่อให้ผู้สนใจที่จะศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar
แต่ไม่สามารถอ่านอักษรธรรมอีสาน ได้เรียนรู้วรรณกรรมเรื่องสุวรรณจักรกumarผ่านฉบับ
ปรีวรรต ซึ่งมีอยู่ในภาคผนวกของวิทยานิพนธ์นี้

๒. ศึกษาภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา

วรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar เป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าในด้าน
การใช้ภาษาเพื่อสะท้อนเรื่องราวอย่างมีวรรณศิลป์ มี ๒ ประการ ดังนี้

๒.๑ ด้านการใช้คำ พบว่า มีการใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดความงามในด้านภาษา
เพื่อเพิ่มอรรถรสให้แก่วรรณกรรม สุวรรณจักรกumar ปรากฏการใช้คำสัมผัส คำซ้ำและ
คำซ้อน ซึ่งเป็นศิลปะการเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อให้วรรณกรรมมีคุณค่าทั้งด้านเสียงและ
ความหมาย

๒.๒ การใช้ภาษาในการประพันธ์ พบว่า มีการใช้ภาษาบาลีเป็นจตุณณียบท
แล้วขยายด้วยภาษาไทยลาวจนจบกระแสความแล้วขึ้นจตุณณียบทใหม่และขยายความต่อไป
เป็นตอน ๆ

๒.๓ ด้านการใช้โวหาร พบว่า มีการใช้โวหาร ๕ ประเภท คือ บรรยาย
โวหาร พรรณนาโวหาร เทศนาโวหารซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ สาธกโวหารและ
อุปมาโวหาร ซึ่งสะท้อนถึงศิลปะการใช้ภาษาที่อุดมไปด้วยโวหารทั้ง ๕ ประเภททำให้
เนื้อหาวรรณกรรมมีการใช้ภาษาที่งดงามและทำให้ผู้อ่านรู้สึกซาบซึ้งและเข้าใจวรรณกรรม
มากขึ้น

๓. ศึกษาภูมิปัญญาด้านคำสอน

วรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumarมีคำสอนปรากฏอยู่เพื่อชี้แนะให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต มี ๕ ประการ ดังนี้

๓.๑ ด้านครอบครัว

วรรณกรรมเรื่อง สุวรรณจักรกumar ปรากฏคำสอนในด้านครอบครัว ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๓.๑.๑ คำสอนบุตรธิดา มุ่งสอนให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดาซึ่งเป็นผู้มีพระคุณจึงสอนให้แสดงความเคารพ ปรมณิบัตินุแล พูจพาไพเราะและให้รู้จักสร้างหนังสือชาดกเป็นทานไว้ในพระพุทธศาสนา

๓.๑.๒ คำสอนสตรี แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑) คำสอนสตรีทั่วไป สอนเรื่องการไปเที่ยวเล่นและสอนเรื่องกิริยามารยาท เพื่อให้สตรีมีการปฏิบัติตนที่เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมที่ยึดถือกันมา

๒) คำสอนสตรีที่เป็นภรรยา สอนให้เคารพบิดามารดาของสามี สอนไม่ให้นำเอาคำพูดตำหนิว่าร้ายบิดามารดาและสามีมาเล่าในครอบครัว สอนไม่ให้เล่าเรื่องราวตนเองให้ผู้อื่นรู้ สอนให้รู้จักถนอมอดกลั้น สอนให้รู้จักตื่นนอนก่อนสามี สอนให้เตรียมเครื่องใช้ให้แก่สามี สอนให้รู้จักเตรียมอาหารให้สามี สอนให้รู้จักล้างและเก็บเครื่องใช้ในครัว สอนไม่ให้ไปเที่ยวเล่นตามลำพัง สอนให้ซื่อสัตย์ต่อสามีและสอนให้พุดจาด้วยถ้อยคำที่เหมาะสม

๓) คำสอนสตรีที่เป็นมารดา สอนให้ใช้กิริยาที่เหมาะสมแก่บุตรและสอนไม่ให้ตีบุตร

๓.๒ ด้านการประกอบอาชีพ

วรรณกรรมเรื่อง สุวรรณจักรกumar ปรากฏคำสอนในด้านการประกอบอาชีพแบ่งเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๓.๒.๑ สอนให้เป็นคนขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี

๓.๒.๒ สอนให้มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพของตน โดยเฉพาะการใช้ตราข่งในการซื้อขายผู้ค้าต้องไม่โกงตราข่งเพื่อหวังร่ำรวยด้วยการฉ้อโกงผู้ซื้อ

๓.๒.๓ สอนให้เคารพต่อผู้นำ คำสอนนี้สอนผู้ประกอบอาชีพรับราชการ หรือผู้ทำงานในองค์กรต่าง ๆ ให้รู้จักแสดงความเคารพต่อผู้นำตนเองอันเป็นกลวิธีใน การทำงานเพื่อให้เกิดความสงบสุขในองค์กร

๓.๓ ด้านศาสนาและความเชื่อ

วรรณกรรมอีสานเรื่อง สุวรรณจักรกumar พบว่ามีคำสอนด้านศาสนาและ ความเชื่อเพื่อสะท้อนแนวคิดแนวปฏิบัติของชาวอีสาน แบ่งเป็น ๑๑ ลักษณะ คือ

๓.๓.๑ สอนให้รักษาศีล การสอนให้รักษาศีล ๕ ศีล ๘ ปาฏิโมกข์สังวร ศีลและธรรมจรรยา ศีล ซึ่งสอนให้ยึดหลักธรรมตามความเชื่อทางศาสนาและการรักษาศีล ยังเป็นแนวทางในการขัดเกลาตนเอง การรักษาศีลจึงเป็นกรอบทางสังคมที่จะทำให้ตนเอง และสังคมสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

๓.๓.๒ สอนไม่ให้ทำบาป เป็นคำสอนที่อธิบายถึงปฏิบัติตามคำสอนทาง ศาสนา ว่าให้ถึงพร้อมด้วยพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซึ่งการปฏิบัติเช่นนั้นจะทำให้ ผู้ปฏิบัติคนนั้น สามารถบรรลุธรรมวิเศษคือการหลุดพ้นจากบาปและการเวียนว่ายตายเกิด

๓.๓.๓ สอนให้ทาน สอนให้ผู้คนรู้จักการให้ทานอันเป็นหนทางใน การกำจัดความตระหนี่และเป็นการสร้างกุศล นอกจากนี้ยังได้อธิบายถึงอานิสงส์ของ การให้ทานว่าผู้ที่ให้ทานแล้วย่อมได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมกับสิ่งที่ตนเองกระทำ

๓.๓.๔ สอนให้ละกิเลส เป็นคำสอนให้ทำบุญและรู้จักการแสวงหา ปัญญา อันเป็นความรู้อันประเสริฐที่สามารถนำพาตนเองหลุดพ้นจากกิเลสเข้าสู่นิพพาน การแสวงหาปัญญานั้นผู้ปฏิบัติพึงรักษาศีลและให้ทานเพื่อเป็นพื้นฐานอันจะทำให้การศึกษา พระสัทธรรมเข้าใจลึกซึ้งจนสามารถละกิเลสได้

๓.๓.๕ สอนให้เชื่อและเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นคำสอนที่มุ่งให้ผู้คนมีใจ เคารพต่อสิ่งเหนือธรรมชาติอันมีผลทางใจซึ่งเชื่อว่าหากทำตามความเชื่อแล้วย่อมจะเกิดผลดี ต่อตนเอง

๓.๓.๖ สอนไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่น สอนไม่ให้เบียดเบียนผู้อื่น เป็นคำสอนที่กล่าวไว้ว่าผู้ปฏิบัติจะได้บุญกุศลและสังคมยังได้รับความสงบสุขปราศจาก การเบียดเบียนซึ่งกันและกันในสังคม

๓.๓.๗ สอนให้เป็นผู้มีเมตตาและมีสติ เป็นคำสอนให้คนมีเมตตาและ มีสติระลึกรู้ชอบอยู่เสมออันเป็นพื้นฐานของการบำเพ็ญภาวนาจนนำไปสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ ในการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสาร

๓.๓.๘ สอนให้เข้าใจถึงวิถีสงสาร เป็นคำสอนที่มุ่งสอนให้รู้จักการเวียนว่ายตายเกิด สอนให้รู้จักโทษของการอยู่ในวิถีสงสารเพื่อให้ผู้ฟังตระหนักและไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตที่อยู่ในวิถีสงสารนี้

๓.๓.๙ ความเชื่อเรื่องจักรวาล เป็นคำสอนที่อธิบายถึงความเชื่อของมนุษย์ว่าในจักรวาลนี้ประกอบด้วยทวีปทั้ง ๔ คือ ชมพูทวีป บุรพทวีป ทวีปอมรโคยาน ทวีปและอุตตรกुरुทวีป คำสอนนี้สะท้อนแง่คิดหลักทางภูมิศาสตร์ตามคำภีร์ทางศาสนา

๓.๓.๑๐ ความเชื่อเรื่อง นรก สวรรค์ เป็นคำสอนที่อธิบายถึงความเชื่อถึงสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดได้รับผลจากการกระทำของตนเองถ้าทำความชั่วก็ต้องตกนรกรับทุกขเวทนา ถ้าทำความดีจะได้ไปเกิดในสวรรค์เสวยสุข

๓.๓.๑๑ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ปรากฏคำสอนที่สอนให้เชื่อโหราศาสตร์ทั้งเรื่องฤกษ์ยามมงคลและการทำนายทายทัก ลักษณะของโหราศาสตร์ทั้งสองพบในเนื้อเรื่อง อันสะท้อนให้เห็นการเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อกับคำสอนเพื่อให้ผู้คนอยู่ในกรอบของสังคม

๓.๔ ด้านค่านิยม

วรรณกรรมอีสานเรื่อง สุวรรณจักรกumar ปรากฏคำสอนด้านค่านิยม มี ๒ ลักษณะ คือ

๓.๔.๑ ค่านิยมในการแต่งกาย คำสอนนี้มุ่งสอนให้รู้จักการไม่ไปเที่ยวเล่นและเมื่อหากต้องไปแล้วต้องรู้จักแต่งกายให้เหมาะสมกับงานที่ไปเข้าร่วมเป็นคำสอนที่บอกให้เห็นถึงกาลเทศะ ในการแต่งกายของชาวอีสานในงานต่าง ๆ

๓.๔.๒ ค่านิยมในการเที่ยวหรือกินหมาก คำสอนนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่เป็นวัฒนธรรมของชาวอีสานสมัยก่อนและยังเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นมิตรไมตรีระหว่างผู้มาเยือนและเจ้าบ้านด้วย

๓.๕ ด้านการปกครอง

วรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar พบว่ามีคำสอนในด้านการปกครอง มี ๒ ลักษณะ คือ

๓.๕.๑ สอนพระราช เป็นคำสอนที่มุ่งอธิบายหลักคำสอนที่จำเป็นในการใช้ปกครองบ้านเมืองของพระราชพบว่ามีคำสอน คือ ทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นคำสอน

ที่เน้นให้พระราชูปถัมภ์อย่างเหมาะสม

๓.๕.๒ สอนข้าราชการและประชาชน คำสอนนี้มุ่งสอนให้รักษาศีลและ
ไม่ประพฤติดนเป็นหนทางไปสู่ทางอบาย การปฏิบัติตนที่ดีย่อมนำไปสู่ความสงบสุข
ในฐานะผู้อยู่ภายใต้ร่มโพธิสมภาร

สรุปว่า วรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumarมีการปริวรรตที่จะเป็นแนวทาง
ในการปริวรรตอักษรธรรมอีสานสำหรับผู้สนใจได้ศึกษาเนื้อหาของวรรณกรรมซึ่งอุดมไปด้วย
ด้วยภูมิปัญญาการใช้ภาษาที่มีทั้งการใช้คำสัมผัส คำซ้ำ คำซ้อนและโวหาร เพื่อให้ผู้รับสาร
เกิดภาพพจน์เข้าใจเนื้อหาและเกิดศรัทธาต่อวรรณกรรมมากขึ้น ในด้านคำสอนปรากฏคำ
สอนที่มีแนวคิดมาจาก กลอง ๑๔ อันเป็นบรรทัดฐานทางสังคมของชาวอีสานซึ่งบริบูรณ์ไป
ด้วยคำสอนทางโลกและทางธรรม สุวรรณจักรกumarจึงเป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าของ
ชาวอีสานที่ควรอนุรักษ์และเผยแพร่ให้แพร่หลายสืบไป

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักร
กumar พบว่า สุวรรณจักรกumarแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาอีสานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. การปริวรรตอักษรธรรมอีสาน การปริวรรตครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปริวรรตจาก
หนังสือผูกโบราณเรื่องสุวรรณจักรกumar ของวัดบ้านท่าตูม บ้านท่าตูม ตำบลท่าตูม อำเภอ
เมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๘ ผูก ๑๔๗ ภาษ เป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว
จำนวนเทศน์ คัดลอกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๕ สมัยรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้เขียนหรือ
ผู้คัดลอก คือ พระปาด ขันน สามเณรพุดและพระพา ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่สำนักศิลป
และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปริวรรตโดยเน้นการเขียนให้อยู่ในรูปที่
ตรงกับภาษากลางมากที่สุดเพื่อให้คนไทยทุกภูมิภาคสามารถอ่านได้ คำใดที่ออกเสียงเป็น
สำเนียงอีสานผู้วิจัยเขียนตรงกับเสียงจริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปริวรรตวรรณกรรม
ของ ประเสริฐ ณ นคร (๒๕๔๕ : ๔๕-๕๒) ที่ได้เสนอแนวทางการการปริวรรตไว้ ดังนี้
๑) ปริวรรตตามรูปอักษรตัวต่อตัว ๒) ปริวรรตตามเสียงภาษาท้องถิ่น ๓) ปริวรรตโดยใช้
หลักการเขียนคำที่คนปัจจุบันส่วนใหญ่เข้าใจ และยังคงคล้ายกับแนวทางการปริวรรต
วรรณกรรมอีสานของ พรชัย ศรีสารคาม (๒๕๕๑ : สัมภาษณ์) ซึ่งกล่าวว่า การปริวรรต

วรรณกรรมอีสานนั้นต้องปริวรรตตามเสียงภาษาถิ่นนั้น โดยคำใดมีเสียงเป็นสำเนียงอีสาน ต้องเขียนให้ตรงกับเสียงจริงตามอักขรวิธีของภาษาอีสาน

ดังนั้น การปริวรรตวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar จึงมีลักษณะ การปริวรรตที่มีการใช้ภาษาและมีเนื้อหากงเดิมตามเอกสารโบราณที่บันทึกไว้ แต่มีการปรับเปลี่ยนบ้างเพื่อให้ถ้อยคำเหล่านั้นสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๒. การศึกษาภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษา พบว่า วรรณกรรมอีสานเรื่อง สุวรรณจักรกumar ได้สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการใช้ภาษาของผู้ประพันธ์วรรณกรรม ซึ่งมีทั้งการใช้คำสัมผัส คำซ้ำ คำซ้อน อันเป็นกลวิธีการเรียบเรียงถ้อยคำเพื่อให้เกิดความงาม ทั้งในด้านเสียงและความหมาย มีการใช้ภาษาบาลีเป็นจุดยึดบทเพื่อให้เกิดความศักดิ์และทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกศรัทธาและคล้อยตามเนื้อหาของวรรณกรรม และยังใช้โวหารเพื่อ รั้งสรรค้ำคำประพันธ์ให้เกิดความงามในสำนวนเนื้อเรื่องการใช้ ภาษาดังกล่าวนั้นย่อมเกิดจาก ภูมิปัญญาของปราชญ์ชาวอีสานที่พยายามสรรสร้างคำประพันธ์ที่ผู้คนสามารถฟังและเข้าใจ ได้ง่ายในยุคสมัยนั้น ทั้งนี้เนื่องจากสุวรรณจักรกumar สำนวนนี้เป็นสำนวนร้อยแก้วที่มี ลักษณะลำ อันเป็นหนังสือผูกที่พระภิกษุใช้เทศนาสั่งสอนผู้คน ดังนั้นการใช้ภาษาใน วรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีความพิถีพิถันและพยายามเรียบเรียงภาษาให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจชัดเจน สอดรับกับการศึกษาของ นรินทร สีหัจจ์ (๒๕๔๘ : ๑๑๕) ซึ่งศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่อง ลำตัดแคนคำ กล่าวว่า การใช้ภาษาเป็นการสร้างสรรค์ของผู้แต่งให้วรรณกรรมมีความ ไพเราะด้วยการเลือกสรรคำต่าง ๆ มาเรียงร้อยให้มีสัมผัสคล้องจองเมื่ออ่านแล้วได้รรถรส มากยิ่งขึ้นและมีการใช้โวหารในการประพันธ์วรรณกรรมเป็นการเพิ่มความงดงามในด้าน การใช้ภาษาของวรรณกรรมอีกด้วย และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สมัย วรรณอุคร (๒๕๔๕ : ๒๗๓) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมอีสานและลาว เรื่อง ลำพูษบา กล่าวว่า การเลือกใช้คำที่เหมาะสม การใช้คำซ้อน คำซ้ำและการเล่นอักษรสัมผัสให้มีความคล้องจอง กัน การใช้สำนวนโวหารประเภทต่าง ๆ ล้วนเป็นกลวิธีที่ผู้แต่งได้บรรยายความรู้สึกเพื่อให้ ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้อยตามไปกับผู้แต่งด้วย

ดังนั้นการวิเคราะห์ด้านการใช้ภาษาที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักร กumar จึงอธิบายได้ว่ามีการใช้ภาษาในการประพันธ์วรรณกรรมได้อย่างดี โดยมีการใช้ คำสัมผัส คำซ้อน คำซ้ำ และมีการใช้โวหารเพื่อให้วรรณกรรมมีความงดงามในด้านภาษา และสามารถโน้มน้าวให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจวรรณกรรมเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

๓. การศึกษาภูมิปัญญาด้านคำสอน พบว่า สุวรรณจักรกumar เป็นวรรณกรรมทางพุทธศาสนาปรากฏคำสอนทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างบริบูรณ์ คำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ล้วนเป็นผลที่เกิดจากการกลั่นกรองจากเหตุการณ์ในอดีตแล้วจดจำและบัญญัติเป็นคำสอนที่เป็นข้อพึงปฏิบัติและข้อไม่พึงปฏิบัติ ภูมิปัญญาด้านคำสอนนี้นอกจากจะเกิดจากการเรียนรู้ในอดีตแล้วยังรับอิทธิพลจากหลักธรรมทางพุทธศาสนา คำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ย่อมเป็นข้อแสดงถึงความต้องการหาทางออกเพื่อหลีกเลี่ยงจากปัญหาที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้คนและสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

ภูมิปัญญาด้านคำสอนที่สอนทางโลก พบว่า สุวรรณจักรกumar ปรากฏคำสอนด้านครอบครัว คำสอนด้านการประกอบอาชีพ คำสอนด้านการปกครอง คำสอนเหล่านี้สะท้อนถึงความคาดหวังต่อพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้มีการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง คำสอนด้านครอบครัวมีข้อนำสังเกตุว่าจะมุ่งเน้นสอนสตรีเป็นหลักสำคัญทั้งนี้อาจเพราะสตรีเป็นเพศที่มีข้อควรระวังในการปฏิบัติตนมากและสตรียังมีผลต่อครอบครัวและสังคมเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ สตรีต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งงานบ้านงานเรือน ดูแลเลี้ยงดูบุตรภรรยา ดูแลสามี ด้วยภาระหน้าที่เช่นนี้จึงปรากฏว่ามีคำสอนเพื่อให้สตรีปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสามารถทำหน้าที่ตนเองได้อย่างดี คำสอนด้านการประกอบอาชีพมีข้อนำสังเกตุว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มุ่งเน้นสอนให้ผู้ประกอบอาชีพมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพอย่างซื่อสัตย์สุจริต ทั้งนี้อธิบายได้ว่าคำสอนดังกล่าวเป็นภูมิปัญญาที่ขัดเกลาและต้องการประชากรที่มีความซื่อสัตย์สุจริตอันจะทำให้การประกอบอาชีพและการอยู่ในสังคมมีความสุข คำสอนด้านค่านิยมมีข้อสังเกตุว่าการไปเที่ยวเล่นนอกบ้านนั้นต้องแต่งกายให้รัดกุมและแต่งกายตามฐานะของตน ทั้งนี้เพราะการแต่งกายบ่งบอกถึงฐานะและการเป็นผู้รู้กาลเทศะ นอกจากนี้ยังมีข้อให้สังเกตุว่า มีคำสอนที่กล่าวถึงค่านิยมในการเที่ยวหรือกินหมาก แสดงว่าคนในสมัยก่อนนิยมกินหมากกันทั่วไปแต่เน้นสำคัญของคำสอนนั้นมุ่งเน้นไปที่การแสดงน้ำใจไมตรีต่อผู้มาเยือนโดยการใช้เครื่องเคี้ยว คือ หมากพลูเป็นของต้อนรับซึ่งต่างจากสมัยนี้ คำสอนด้านการปกครอง พบว่า มีภูมิปัญญาด้านการใช้คำสอนโดยเน้นให้ผู้ปกครองยึดเอาหลักธรรมทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวและลดความแข็งแกร่งในการใช้พระราชอำนาจของพระราชาคำสอนนี้จึงแสดงถึงภูมิปัญญาในการสร้างกรอบการปฏิบัติตนของผู้ปกครองเพื่อให้สามารถปกครองและควบคุมประชาชนได้ด้วยความรู้

ภูมิปัญญาด้านคำสอนที่สอนทางธรรม พบว่า สุวรรณจักรกumar ปรากฏคำสอนด้านความเชื่อและศาสนา อันเป็นคำสอนที่สะท้อนถึงอิทธิพลของความเชื่อความศรัทธา

ที่มีผลต่อพฤติกรรมของประชาชน คำสอนด้านศาสนามีข้อนำสังเกตว่ามุ่งเน้นให้มัน
ประพฤติตนตามหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาโดยอ้างอิงเอาไว้ว่าหากปฏิบัติตาม
หลักธรรมทางศาสนาได้แล้วจะเป็นผลบุญทำให้มีความสุขหรือได้ไปเกิดในสุคติภูมิเมื่อถึง
อายุขัย ค้ำยันเอาไว้จึงทำให้ผู้คนขวนขวายที่จะปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนา นับว่า
เป็นภูมิปัญญาในการจัดเวลาและวางระเบียบบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนของประชาชน
เพื่อให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยความสุข ภูมิปัญญาคำสอนเหล่านี้ปรากฏในลักษณะ
ของกุศโลบายเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันได้โดยอาศัยความเชื่อ
ความศรัทธาในศาสนา

การวิเคราะห์ด้านคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่อง สุวรรณจักรกumar
สอดคล้องกับการศึกษาของ สุริย์รัตน์ หาญคำ (๒๕๒๗ : ๓๕๖-๓๕๘) ที่วิเคราะห์วรรณกรรม
ท้องถิ่นอีสานเรื่องสุริวงศ์ กล่าวว่า วรรณกรรมพุทธศาสนาแม้จะไม่ใช่วรรณกรรมคำสอน
โดยตรง แต่การที่อ้างว่าตัวละครตัวเอกเป็นพระโพธิสัตว์ซึ่งหมายถึงผู้ที่จะได้มาตรัสรู้เป็น
พระพุทธเจ้าก็มักแทรกคติธรรมและคำสั่งสอนไว้ในบทบาทของตัวละครต่าง ๆ เช่น สอน
ให้รักษาศีลให้ทาน สอนให้รู้จักการคบคน สอนให้เป็นผู้มีสติ สอนให้ปรนนิบัติผู้มีพระคุณ
สอนไม่ให้ลูกหลานไปเที่ยวเล่นจนลืมเวลากลับบ้าน เป็นต้น และยังสอดคล้องกับการศึกษา
ของ ปรีชา อุตตระกุล และสุวัฒน์ ช่างเหล็ก (๒๕๒๗ : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาวรรณกรรม
อีสานในเชิงจริยธรรมกล่าวว่า วรรณกรรมอีสานมีจริยธรรมคำสอนสำหรับผู้ปกครอง คือ
ทศพิศราชธรรม จริยธรรมคำสอนสำหรับบุคคลทั่วไป เช่น สอนให้รู้จักความสามัคคี
สอนให้รู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง สอนให้แสดงความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นต้น

ดังนั้นการวิเคราะห์ด้านคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักร
กumar จึงอธิบายได้ว่ามีคำสอนที่เป็นแนวทางและเป็นข้อชี้แนะในการปฏิบัติตนของ
ชาวอีสานเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข คำสอนล้วนเป็นองค์ความรู้ที่ผ่าน
กระบวนการเรียนรู้จนตกผลึกมาเป็นจารีตอันควรปฏิบัติ ชาวอีสานก็มีคำสอนที่เป็นแม่แบบ
สำคัญ คือ คลอง ๑๔ ซึ่งสอนพระราชา พระสงฆ์ และประชาชน วรรณกรรมอีสานเรื่อง
สุวรรณจักรกumar มีคำสอนที่สอดคล้องและมีแนวทางคำสอนที่ได้แนวคิดจากคลอง ๑๔
เพื่อสั่งสอนผู้คนให้มีคุณธรรมจริยธรรมจึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar
มีคำสอนที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมเพื่อให้ผู้รับสารจากวรรณกรรมเรื่องนี้นำเอาไปปรับใช้
ในการดำรงชีวิตของต่อไป

สรุปว่า วรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar ที่ผู้วิจัยได้ปริวรรตจากอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทยราชการ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาวรรณกรรมได้ง่ายขึ้น โดยศึกษาจากฉบับปริวรรต สุวรรณจักรกumar เป็นวรรณกรรมที่อุดมไปด้วยภูมิปัญญาในด้านการใช้ภาษาที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยความสามารถเชิงวรรณศิลป์เพื่อโน้มน้าวให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดมโนภาพคล้อยตามไปกับเรื่องราวของวรรณกรรม นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาด้านคำสอนอันสะท้อนแนวความคิดความเชื่อจาก คลอก ๑๔ และหลักธรรมทางพุทธศาสนา ภูมิปัญญาเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ความรู้ที่มีส่วนจรรโลงสังคมชาวอีสานให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุกตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar มีข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ ดังนี้

๑.๑ สามารถนำไปใช้สอนนักเรียนได้ทุกระดับ โดยสอนในด้านการใช้ภาษาหรือด้านคำสอน ผู้ที่จะนำไปใช้ควรศึกษางานวิจัยให้เข้าใจแล้วคัดเลือกเนื้อหาที่จะสอนให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

๑.๒ พุทธบริษัทสามารถนำเอาบทปริวรรตเรื่องสุวรรณจักรกumar ไปเทศนาอบรม เสวนา วรรณกรรมหรือหลักธรรมในวรรณกรรมอันจะทำให้เข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนายิ่งขึ้น

๑.๓ นำเนื้อหาของวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar ไปเผยแพร่ถึงการให้ทานเนื้อ อวัยวะ ร่างกาย เลือด ดวงตา เพื่อให้ผู้คนที่เห็นถึงบารมีของการบริจาค อวัยวะอันจะทำให้ผู้คนที่เข้าใจและบริจาคอวัยวะบางส่วนเพื่อเป็นประโยชน์ทางการแพทย์หรือเพื่อช่วยต่อชีวิตเพื่อนมนุษย์ให้ยืดยาวออกไปได้

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจากวรรณกรรมอีสานเรื่องสุวรรณจักรกumar มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

๒.๑ ควรมีการปริวรรตและศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในวรรณกรรมอีสาน
เรื่อง สุวรรณจักรกumarตำนานร้อยกรอง

๒.๒ ควรมีการปริวรรตและศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นในวรรณกรรมอีสานเรื่อง
อื่น ๆ เช่น ลำศรีวิชัย ปลาบู่ทองตำนานอีสาน พระยากาเผือก คำแต่งแก้เสียเคราะห์
 เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY